

DĚTSKÝ DEN OVT 3. (- 4.) června 2006 - 5. ročník ***Autokarový zájezd na bojiště 1866 a do Nového Města nad Metují***

Zájezdy a výlety pro děti mají v TK Synthesia (resp. bývalém odboru turistiky TJ VCHZ Pardubice) velmi dlouhou tradici, začínající v květnu 1982. Akce zcela typické pro oddíl výkonnostní turistiky, zvané „Dětský bivak“, jsou pravidelně pořádány od r. 1999. Zájezdy „Dětský den OVT“, konané od r. 2002, nejsou ovšem plnohodnotnými akcemi OVT, ale pouze tzv. „z dílny OVT“, což znamená dvojí: Jednak je vždy vede některý člen OVT, jednak jsou založeny na předchozích „průzkumech“ při standardních víkendových bivacích OVT. Nicméně na každém z těchto zájezdů je dětem a méně zkušeným dospělým (začátečnickům) nabídnuta možnost vyzkoušet si systém OVT - pokračovat bivakem a nedělní etapou na vlak.

Dlužno připomenout, že teprve rokem 2005 počínaje jsou tyto „Dětské dny OVT“ pro děti-členy TKSP zcela zdarma díky dotaci Magistrátu města Pardubic na spolkovou činnost dětí a mládeže. Je dodnes záhadou, jak byla stejná dotace „využívána“ v letech předchozích, když např. za zájezd „Hrady a zámky na Jizeře“ 5. 6. 2004 platily děti plnou ekonomickou cenu (příslušející nečlenům TKSP), dospělí členové TKSP platili o 30 a nečlenové dokonce o 80 Kč více; děti byly tehdy zvýhodněny jedině z fakticky soukromých peněz, které pětice dobrovolníků z TKSP vydělala barovou obsluhou účastníků celorepublikové konferenci KČT v Pardubicích 24. - 25. dubna 2004.

Nynější zájezd je inspirován akcí Martina Koníře „Pomníčky z války prusko-rakouské“ 7. - 9. 5. 1999 (viz kroniku TKSP svazek 12) a současně nahrazuje dva plánované, leč pro malý zájem neuskutečněné zájezdy Vítka Vavříny „Náchodsko 1866“ (22. 9. 2001 a 6. 4. 2002); posledním podnětem k jeho konání bylo přání účastníků loňského zájezdu „Hrady a dřevěné kostelíky Podorlicka“ (10. září) navštívit Nové Město nad Metují a okolí. Zájezd je současně připomínkou letošního 140. výročí osudné prusko-rakouské války - úvodních bitev u Náchoda a České Skalice.

Na tento zájezd (vč. nedělního pokračování) je potřebná mapa č. 25 „Podorlicko a okolí Babiččina údolí“ - aktualizovaný dotisk 2002. Z ní a zejména z internetu (<http://www.novemestonm.cz>, <http://www.1866.cz>) pochází většina historických a vlastivědných údajů na druhé stránce.

Celá akce je určena přednostně pro děti a pro účastníky nedělní etapy.

Za kázeň a bezpečnost dětí zodpovídá jejich dospělý doprovod (rodiče apod.)!

Zájemci o dětský program si vezmou **buřty na opékání!**

Zájezd je zařazen do kalendáře akcí 2006 oblasti KČT Pardubický kraj.

Sobotní etapa (3. června) s návratem autokarem:

Odjezd v 8.00 z odstavné komunikace před hlavním nádražím v Pardubicích. Jede se přes Polabiny, Trnovou a Bohdaneč, očekává se nástup účastníků na zastávkách MHD nejbližších jejich bydlištěm (hradečtí nastoupí na křižovatce v Kuklenách). Asi 60 km přes Jaroměř a Českou Skalici k odbočce silnice na Zlích, všichni vystoupí; autokar pokračuje do Starkoče.

A Po červené zn. silničkou do lesa Dubno k pomníku „Spící lev“, lesní cestou rezervací starých dubů a polní cestou k Ovčáckému kopci. (Na vhodném místě oheň a opékání donesených uzenin.) Dále po **Č** do Starkoče (autokar), odjezd nad Vysokov. **Trasa pro děti, celkem asi 4 km.**

B Jako **A** do Starkoče a stále po **Č** k Lhoteckému dvoru (2 km), neznačenou cestou doprava na žlutou značku (**NS**) a po ní k pomníku „Myslivec“ (+1,5 km). Bez zn. do Vysokova (skrz statek či okolo) k tzv. zeměbraneckému kříži a po **NS** k pomníku jezdecké bitvy na Vysokově (+2 km).

Celkem asi 10 km. Společný odjezd do Nového Města n. M., příp. se zajižďkou do Přibyslavi.

Délky odpoledních tras z N. Města resp. Přibyslavi, z nichž lze sestavit okruh:

1. Přibyslav - Koníček - Peklo (žlutá zn.) ... **3 km**
2. N. Město - údolím Metuje - Peklo (červená zn.) ... **6 km**
3. N. Město - Rezek - Sendraž (zelená zn.) - Peklo (modrá zn.) ... **6,5 + 3,5 = 10 km**
4. Okružní místní zelená značka: N. Město - Rezek - Klopotovské údolí - N. Město ... **9,5 km**

Předpokládaný odjezd z N. Města v 16.30, asi 65 km přes HK, Bohdaneč a ranní trasou.

Bivak a nedělní etapa (4. června) s návratem vlakem:

Večeře v restauraci, odchod po silnici směr Zákřaví na bivak (**asi 2 km**).

Bez zn. 1 km do údolí Janovského potoka, 2,5 km po **Č** k Ohnišovu, 1 km bez zn. na **Ž** a po ní 1,5 km do Valského údolí. Po **Z** 4,5 km do **Dobrušky** na nádraží. **V neděli celkem asi 10,5 km.** **Lze pokračovat** přes Chlum a Broumar na vlak do **Opočna** - pak **v neděli celkem asi 19 km.**

Odjezdy vlaků z Dobrušky (s přípoji v Opočně na Týniště - HK - Pce): 11.50, 13.50 a 15.50.

Zajímavosti na trasách:

Bitva u Náchoda a České Skalice: Svedena byla 27. června 1866 mezi pruským V. armádním sborem (28 400 mužů), jehož předvoj obsadil v ranních hodinách výšiny na Brance, a rakouským VI. armádním sborem (27 150 mužů). Ten postupoval od Opočna přes Nové Město n/M. k Šonovu a Provodovu, v 8.45 hod. rozvinul své jednotky pod svahy Dobenína a zaútočil z nevýhodného postavení od Šonova na evangelický kostel a na osadu Václavice. Postup však byl zastaven a Rakušané byli nuceni se stáhnout. Po příchodu pěších posil zaútočili severovýchodním směrem na Václavice a lesík nad dnešním nádražím. Prusové, překvapeni mohutným nápořem, ustoupili v celé šíři fronty až za novoměstskou silnici. V tomto okamžiku dal velitel rakouského VI. sboru rozkaz jízdní brigádě k útoku na dobenínskou plošinu, kde se vzápětí odehrálo krvavé střetnutí. Kolem poledne však dorazila na bojiště hlavní část pruského V. sboru a tím byla bitva rozhodnuta. Ani zoufalý útok dalších dvou praporů pěchoty nezadržel pruský postup, který znamenal ústup rakouských jednotek na čáru Šonov - Provodov. Těžkým ztrátám ustupujících formací bylo zabráněno mohutnou dělostřeleckou palbou čtyřiceti rakouských děl, stojících u Domkova a Klen. Severně a severovýchodně od Václavic se však v tuto dobu, okolo 14. hodiny, ještě urputně bojovalo. Boj skončil kolem 16. hodiny všeobecným ústupem VI. sboru k České Skalici. Tam bitva pokračovala 28. června 1866. Okolo 12. hodiny útočila rakouská brigáda přímo proti náspu železniční trati ve směru na les Dubno. Od Klen do těchto míst mířila pruská vojska, která mohutným protiútokem odrazila všech pět rakouských pěších praporů za krvavých ztrát na obou stranách. Okolo 13. hodiny byla celá brigáda obrácena na útěk přes Českou Skalici k Velkému Třebešovu a Svinišťanům.

Pomník myslivce: V těchto místech se 27. června 1866 při bitvě u Náchoda nacházelo levé křídlo bojového postavení VI. armádního sboru. Boj se zde rozpoutal až v závěrečné fázi bitvy (po 13. hodině), kdy již začal ústup rakouských jednotek z Branky a Václavic k Šonovu a Provodovu. Padlí vojáci, převážně z 6. praporu myslivců, byli pohřbeni v hromadném hrobě označeném vysokým litinovým křížem, který se nachází 200 m jižně. Na jejich památku byl 27. června 1906 odhalen figurální pískovcový pomník. Autorem návrhu, při jehož realizaci asistoval také J. V. Myslbek, je sochař Quido Kocián. Pomník sám vytvořil František Hnátek z Hořic. Na podstavci jsou vytesány verše Jaroslava Vrchlického a německého básníka Torresaniho. Pozemek ke stavbě přenechal majitel náchodského zámku a protektor vojenských hrobů a pomníků z prusko-rakouské války roku 1866 na Náchodsku Vilém princ ze Schaumburg-Lippe, který se však slavnostního odhalení již nedožil.

Pomník jízdy: V těchto místech byla 27. června 1866 kolem 11. hodiny dopoledne svedena velká a krvavá jezdecká bitva mezi rakouskou jízdní brigádou, čítající 660 mužů, převážně Moravanů, a pruskou jízdní brigádou o 1 350 jezdcích. Srážka, která trvala pouze 35 minut, si vyžádala na rakouské straně celkové ztráty ve výši 8 důstojníků, 142 kyrysníků a 200 koní. Prusové ztratili 20 důstojníků, 149 mužů a 119 koní. 27. června 1901 byl v místech jezdecké bitvy odhalen monumentální, 13 m vysoký žulový jehlanec, který připomíná hrdinství padlých moravských kyrysníků. Pomník vytvořil na návrh arcivévodě Františka Salvátora brněnský sochař J. E. Tomola.

Nové Město nad Metují: Založeno bylo 10. 8. 1501 Janem Černčickým z Kácova, hejtmánem Hradeckého kraje, na mohutném opukovém útesu, ze tří stran obtékaném Metují. Řeka zde vymodelovala údolí, sevřené věncem skalních stěn, které jsou dnes už rozpadlé na bloky a pilíře. Na východní straně ostrohu je skalní stěna na některých místech obnažená. Severovýchodní část skalního bloku byla při založení města rozřezána širokým a hlubokým příkopem, kterým bylo město z obranných důvodů izolováno od okolního terénu. Hradby byly zesíleny přibližně po třiceti až čtyřiceti metrech pěti půlválcovými a válcovými baštami. Obrannost města zvyšovala válcová věž Zázvorka jako bezprostřední strážce Krajské brány, kde Jan Černčický položil základní kámen. Černčický po vyhoření města 21. června 1526 prodal novoměstské panství 9. 10. 1527 Vojtěchovi z Pernštejna. Ten je držel do r. 1548 a přestavěl město v jednotném renesančním stylu. Okolnost, že některé domy byly ve výstavbě a na jiných místech se ještě nezačalo, přinutila Vojtěcha z Pernštejna, že se po zkušenostech z výstavby Pardubic (po požáru r. 1507) rozhodl pro radikální řešení - renesanční kulisu zakrýt nevábny pohled na rozestavěné domy a spáleniště. Za honosným průčelím stále ještě pokračoval stavební ruch, měšťané se svými domy napojovali na čelní stěnu a tuto část domů patnáct let Pernštejnům spláceli. Pernštejnové přestavěli gotický hrad v jednoduchý renesanční zámek a z náměstí vytvořili první zámecké nádvoří. Tak město dostalo podobu severoitalské, benátské renesance. - Zachovány jsou hradby s věží Zázvorkou. Zásluhou prof. Jana Juránka bylo Nové Město nad Metují roku 1950 prohlášeno za státní památkovou rezervaci a roku 1969 byl tento statut obnoven. Díky J. Juránkovi bylo objeveno původní perněstejnské řešení průčelí a štítů. Následná renovace severní strany probíhala v letech 1951 až 1954. Celá severní fronta byla rekonstruována a od té doby má podobu z 30. let 16. století. Bohužel pro nedostatek peněz a nezájem vyšších míst se v rekonstrukci na ostatních stranách nepokračovalo. - Současná podoba zámku (vč. zámecké zahrady) je z l. 1909 - 11 po úpravě Dušanem Jurkovičem pro rod Bartoňů z Dobenína, kteří hrad vlastnili v l. 1908 - 51 a od restituce v r. 1992 opět. - Kostel Nejsvětější Trojice byl vystavěn v l. 1513 - 19, po požáru města byl už v r. 1527 opraven, r. 1528 byl dostavěn a okna zasklena. Z podnětu Jana z Pernštejna byl důkladně přestavěn r. 1540, věž byla hotova r. 1541; tehdejší jeho podoba trvá dodnes. Po požáru roku 1639 byl vyzdvižen nový krov, r. 1677 kostel dostal nový oltář (Nejsvětější Trojice) a nové varhany, v r. 1777 byly pořízeny nástropní fresky. Roku 1886 byl kostel vymalován od malíře Haňka z Nového Hrádku. Poslední oprava kostela je z roku 1995.

Peklo: Úbočí hlubokého údolí má z jedné strany vrcholný bod v Sendražském kopci a z druhé strany v krásné scénérii Koníčka. V Pekle bývaly dva mlýny. Ve mlýně na Olešence, který Jurkovič přeměnil ve výletní restauraci nebo útulnu, jak se dříve říkalo, se občerstvení podávalo už dříve. Nic zvláštního, ale voda nebo pivo a chléb s máslem a syrečky. Roku 1909, tedy současně se zámkem, bylo Peklo přestavěno. Veranda v sousedství mlýna, která pojala hodně výletníků, byla zlikvidována. Ještě jsou v místě její základy. Mlýn a pila se proměnily v restauraci. Nedaleko byla postavena nová pila s turbinou, kterou poháněla voda přiváděná sem trubkami z Olešenky.

Rezek: Písemná zpráva o studánce se datuje rokem 1610. V té době kdosi na blízký strom zavěsil obraz sv. Barbory. Práce na kapli začaly 17. dubna 1736 a v následujícím roce byla dostavěna. Konšelé už 7. června 1735 odhlasovali vystavění obecní lázně. Voda do ní byla vedena potrubím od pramene pod oltářem. V místě žil trvale poustevník, který se jako kostelník staral o kapli a kromě toho byl výběřčím poplatků z koupelí. Roku 1801 byla postavena nová lázeňská budova, v letech 1813 a 1814 byl Rezek využit jako lazaret pro raněné Rusy z bitvy u Lipska. Roku 1886 byla budova znovu důkladně přestavěna a doplněna velkým sálem. - Neruda zde skládal své „Písně kosmické“. Pamětní deska Dr. Miroslavu Tyršovi a Janu Nerudovi byla na restaurační budově odhalena 28. října 1934.

Hezký den všem účastníkům zájezdu přeje

3. 5. 2006

Luboš Chládek